

tionem pendet hæc quæstio ex alia, an totius prædestinationis detur aliqua causa, vel ratio ex parte effectuum futurorum. Nam si talis causa datur, profecto necesse est, ut præscientia illius supponatur ad totam prædestinationem, quia necesse est ut supponatur ad primum decretum prædestinationis. Nam illa res futura, quæ dicitur esse ratio prædestinationis, non potest esse ratio illius, nisi ut præscita, quia non potest aliter movere voluntatem, debet ergo illius præscientia supponi. Si autem non datur talis ratio totius prædestinationis, nec præscientia aliqua futuri effectus, ad totam prædestinationem necessario supponitur. Quia hæc præsuppositio et ordo rationis debet fundari in aliqua habitudine, quam per se habeat una res comparatione alterius: si enim impertinenter se habeant inter se, impertinens etiam erit talis præscientia ad talem prædestinationem. Habitus autem per se non potest esse, nisi causalitatis (sub causalitate enim comprehendimus quæcumque occasionem, vel motivum, quod una res præbeat ad volendam, vel prædestinandam aliam). Igitur resolutio hujus dubii de hoc ordine pendet ex alia de causa prædestinationis, quod infra tractabitur. Nunc autem breviter supponimus, ex parte Christi et meritorum ejus, posse dari causam prædestinationis nostræ: non vero ex parte ipsius hominis prædestinati, nec ullius creaturæ respectu alterius. Ac proinde prædestinatio nostra supponit quidem præscientiam absolutam futurorum ad Christum Dominum pertinentium, non vero illorum, quæ ad ipsummet prædestinatum, vel ad alios homines, aut Angelos pertinent.

11. *Quæsitum.*—Potest autem specialiter interrogari, an prædestinatio tota alicujus hominis supponat saltem præscientiam, quod talis homo futurus sit in rerum natura. Aliqui enim putant, id esse necessarium, quia gratia supponit naturam, prædestinatio autem est ad gratiam, sub gratia gloriam includendo, ergo supponit esse naturæ, juxta doctrinam Cajetani, 3 part., q. 1, art. 3. Item quia providentia supponit existentiam earum rerum, quibus aliquid providetur saltem ut præsentem in æternitate, quia nemo providet, nisi rebus futuris: at prædestinatio est providentia quædam: ergo necessario supponit præscientiam futuritionis, saltem ipsius subjecti prædestinandi.

12. *Resolutio.*—Dicendum vero est, etiam ex hoc capite, non necessario supponi præscientiam rei alicujus futuræ in ipso prædes-

tinato ad totam prædestinationem. Ita sentit D. Thomas, dicta quæst. 23, art. 2, ad 2. Et hac ratione dicit cum Origene, quem refert: *Prædestinationem esse posse ejus, quod non est.* Hoc autem potest dupliciter intelligi: primo quod prædestinatio sit rei nondum existentis in se et in propria natura: et hoc modo exponit illud Alensis, 1 part., quæst. 28, Memb. 2, art. 1, et est per se evidens, quia prædestinatio est æterna et existentia rei prædestinate est temporalis. Secundo potest id intelligi de esse rei in præscientia Dei: et hoc modo ait supra Alensis, prædestinationem esse rei existentis in præscientia. Sub distinctione vero opus est, quia ipsum esse rei in præscientia sumitur, vel ut antecedens decretum prædestinationis, vel ut consequens. Hoc posteriori modo, verum est, prædestinationem semper esse alicujus entis in præscientia: quia posita prædestinatione ex vi illius res præscitur futura. Priori autem modo prædestinatio etiam est non entis simpliciter, seu, nondum futuri pro illo signo in præscientia; sed tantum entis possibilis, quod per ipsam prædestinationem ordinatur, ut sit: nam per eandem voluntatem prædestinatus ordinatur ut sit, et ut sit propter talem finem. Ideoque non est in hoc eadem omnino ratio de providentia et de prædestinatione, ut infra capite penultimo hujus libri melius declarabimus. Nec illa doctrina Cajetani necessaria est, ut in eodem loco, tertia parte, latius adnotavi: quia licet gratia supponat naturam, in genere subjecti, seu causæ materialis et in ordine executionis: ordine tamen intentionis et prædestinationis non est necessarium supponi, sed satis est, si per modum unius, seu per quamdam habitudinem cum illa conjungatur, ut in dicto capite penultimo latius explicabitur.

13. At vero, si non de tota prædestinatione, sed de uno, vel altero effectu ejus quæstio tractetur, sic non est inconveniens, quod prædestinatio hominis ad unum effectum, sed beneficium prædestinationis, supponit præscientiam absolutam alterius effectus. Hoc probat ratio dubitandi superius posita. Et fortasse in eodem sensu locutus est D. Thomas, in citato loco tertiæ partis, quamvis possit de scientia conditionata intelligi, de qua dicemus in capite sequenti. Quomodo autem hæc scientia prædictum ordinem servet cum decreto prædestinationis et quasi cum illo misceatur (ut sic dicam), intelligetur melius, explicato toto ipso prædestinationis decreto. Nunc duo solum consideranda sunt. Unum est, totum hunc or-

dinem spectandum esse, vel inter finem totius prædestinationis, qui est glorificatio est media ad illum: vel inter media ipsa inter se, quatenus unum est propinquius fini, quam aliud, ut justificatio, quam vocatio, et consequenter unum comparatur ad aliud, sicut finis ad medium sibi propinquum, vel e converso. Seclusa enim hac habitudine, ad quam omnia alia reduci potest, nulla manet ratio ordinis per se inter prædestinationis effectus, seu terminos: et ita nulla erit etiam ratio, ob quam præscientia unius supponatur prædestinationi alterius, vel e converso.

14. *Duplex præscientia futurorum.*—Ultra hoc vero, præ oculis habendus est duplex ille modus præsciendi futura, vel in decreto prædestinativo, vel in ipsis, secundum præsentiam objectivam æternitatis. Nam præscientia, quæ est in decreto, habet ordinem cum ipsis decretis, juxta ordinem, quem decreta ipsa ratione distincta inter se habent. Ut, verbi gratia, in prædestinatione involvitur decretum dandi gloriam et dandi gratiam, quæ sunt etiam ratione distincta. Si ergo inter hæc decreta servatur ordo intentionis, ita ut decretum dandi gloriam sit prius, quam decretum dandi gratiam, etiam præscientia futuræ gloriæ ex vi decreti, præcedit secundum rationem ad decretum dandi gratiam. Si vero inter hæc decreta non est ordo intentionis, sed tantum executionis, ita ut decretum gratiæ prius sit, quam decretum gloriæ, præcedit utique præscientia futuræ gratiæ, ante decretum et præscientiam gloriæ. Et ratio est, quia, posito decreto libero, absoluto et efficaci alicujus effectus, quicumque ille sit, statim ex vi talis decreti est futurus infallibiliter ille effectus: hoc enim pertinet ad efficaciam divinæ voluntatis. Statim vero, ac ille effectus est futurus ex vi sui decreti, præscit Deus futuritionem ejus prius ratione, quam aliud liberum decretum habere intelligatur: tum, quia jam illa scientia est mere naturalis, ac necessaria, supposito tali decreto et naturalia sunt priora liberis: tum etiam, quia subsequens decretum pendet (ut more nostro loquamur), ex priori et ex illa præscientia. Ut, verbi gratia, si decretum gloriæ præcedit tanquam intentio finis, oportet ut illamet intentio et efficacia ejus præsciatur, ut indicat ad electionem mediorum. Nam qui intendit finem, non intelligitur eligere medium, donec intelligatur scire se intendisse finem, et ideo debere media intelligere et applicare accommodata intentioni, ut vis illius intentionis ad effectum perducatur voluntarie. Quo-

modo enim posset quis voluntarie applicari ad electionem ex vi intentionis, nisi prænosceret illam, illa autem præscita Deo, in illa præscitur futuritio effectus intenti. Hac ergo ratione, necesse est, ut inter decretum de fine et decretum de medio hæc præscientia interponatur. Si vero decretum efficax circa finem non præcedit, tunc contrarius ordo servabitur. Ut, verbi gratia, si Deus prius decrevit Petrum vocare ad fidem vocatione congrua, quam habuerit decretum efficax, per quod intenderit fidem ejus, prius etiam scivit vocationem talem Petri fuisse futuram ex vi sui decreti, et tunc præscivit ex illa consequi fidem, et sic de cæteris. Hæc enim omnia locum habent tam in omnibus mediis respectu finis ultimi, quam inter ipsa media inter se, quatenus unum comparatur ad aliud, tanquam causa ad effectum, vel tanquam proximus finis ad medium.

15. Quocirca loquendo de alio modo præscientiæ, qui est de ipsis effectibus in se: quia hæc scientia supponit executionem et effectum causarum, ut præsentem objective in æternitate, necesse est, ut præscientia illius medii prioris in executione præcedat ante præscientiam et voluntatem executivam subsequentis medii, secundum eundem executionis ordinem, quia nemo applicat secundum medium, donec videat effectum medii prioris. Et eadem ratione prior est præscientia futuræ gratiæ, quam voluntas, per quam datur perseverantia in illa, et præscientia futuræ perseverantiae, quam voluntas dandi gloriam per modum exequentis illam. Quæ omnia in sequentibus capitulis clariora fient.

CAPUT VII.

QUOMODO SCIENTIA CONDITIONATA EFFECTUM CONTINGENTIUM AD PRÆDESTINATIONEM NECESSARIA SIT, VEL AD ILLAM COMPARETUR.

1. Supponit hæc quæstio esse in Deo scientiam infallibilem horum effectuum, abstrahendo ab actuali existentia futura de facto et cognoscendo simpliciter, quid factura esset causa libera, si in tali ordine rerum, et cum talibus circumstantiis constitueretur. De qua scientia et suppositione multa dixi in opusculo de scientia Dei, libro secundo. Et inferius tractando de mediis et effectibus prædestinationis, addemus nonnulla, quæ necessaria videbuntur. Nunc, sine alia probatione, hoc supponimus, tum quia ex discursu capitis constabit, quanta si necessitas hujus scientiæ, ad prædestinationem,

et consequenter quam vera sit ejus assertio, seu suppositio: tum etiam quia jam fere nulli sunt, qui audeant negare Deo scientiam hanc, in Scripturis sanctis satis expressam, et a sanctis Patribus passim recognitam: sed solum de medio cognoscendi talia futura solet esse controversia, quæ non minus de scientia absoluta futurorum contingentium inter theologos versatur. Et ex dicendis fortasse resolutio aliqua illius non difficile haberi poterit.

2. *Sensus questionis proponitur.* — Hoc ergo supposito, duo alia, quæ ad præsentem materiam pertinent, inquiremus. Unum est, quomodo hæc præscientia ad prædestinationem comparetur, id est, an habeat aliquem ordinem per se cum illa, vel ad illam nihil referat, esto, alioquin Deo conveniat propter infinitam vim intelligendi, quam habet: plura enim scit Deus, quam ad prædestinationem necessaria sint, vel cum illa ordinem per se habeant. Aliud punctum est, an hæc scientia servet aliquem ordinem prioris, vel posterioris secundum rationem respectu prædestinationis, cujus decisio ex priori omnino pendet.

3. *Ratio dubitandi.* — Ratio igitur dubitandi in priori puncto est, quia præscientia hæc, nec est ipsa prædestinatio, nec pars, vel effectus ejus, nec causa illius, ergo nullum ordinem per se habet cum illa. Quis enim alius ordo per se cogitari potest? Antecedens quoad tres priores partes facile probatur, quia hæc scientia de contingentibus sub conditione antecedit, decretum liberum Dei, et abstrahit ab actuali existentia realiter futura in aliqua differentia temporis, et ita comprehenditur sub scientia simplicis intelligentiæ; non potest ergo esse prædestinatio, quæ dicit actum liberum, nec pars prædestinationis, quæ similiter debet esse libera, vel supponere actum liberum. Et eadem ratione multo minus potest esse effectus, quia effectus non solum supponit actum liberum Dei, sed etiam est temporalis: scientia autem illa æterna est. Ultima vero pars constat, quia hæc scientia esset causa, vel ratio ipsiusmet decreti prædestinationis, et hoc non, quia decretum est in Deo, et nihil, quod in Deo est, habet causam. Nec rationem etiam habere potest ex parte præscientiæ futurorum effectuum, alias prædestinaret Deus hominem, quia præscivit, eum bene usum auxilii gratiæ, quod dici non potest, ut infra ostendam.

4. *Conclusio.* — Dicendum vero est, scientiam conditionatam de omni effectu contingente prædestinando, quod scilicet infallibili-

ter futurum sit, si Deus hoc, vel illud auxilium præbeat, necessariam omnino esse in Deo ad prædestinationem et præfinitionem effectuum liberorum, qui ex vi prædestinationis absolute et infallibiliter futuri sunt. Hanc assertionem illi solum negare possunt, qui omnino negaverint, Deum futura hæc cognoscere. Qui vero senserint, Deum illa certo cognoscere, etiamsi in modo, vel medio, quo illa cognoscit, varie sentiant: non est, cur non in hujus assertionis veritate consentiant. Ut autem necessitas hujus scientiæ ad prædestinationem certa ratione demonstretur in omni opinione, oportet prius supponere, decretum prædestinationis, prout ad voluntatem spectat, tam respectu gloriæ, quam respectu gratiæ, variis modis infra tractandis explicari et affirmari, et juxta eorum diversitatem varias esse rationes necessitatis hujus scientiæ: et diversum etiam modum exponendi illam: quod per singulos dicendi modos discurrendo, declarabo.

5. *Primus modus explicandi decretum prædestinationis.* — *Necessitas hujus scientiæ ad veram prædestinationem.* — Quidam ergo prædestinationis decretum explicant per modum cujusdam singularis præfinitionis, tam gloriæ unuscujusque prædestinati, quam quantitatis ejus in particulari, atque etiam singulorum actuum seu honorum, per quos talis gloria comparanda est. Ac subinde per absolutam quamdam præparationem auxiliorum omnium, quibus tales actus efficiendisunt, a prima vocatione usque ad ultimam consummationem doni perseverantiæ. Quem dicendi modum nos maxime probamus, ut in sequentibus dicemus. Talis ergo prædestinationis modus, nec intelligi, nec cogitari potest sine illa præscientia. Ratio hujus necessitatis est, quia nullus prudens potest absoluto decreto suæ voluntatis statuere, ut aliquid fiat, vel proponere, consequi aliquem finem, nisi prius certus sit, se habere potestatem faciendi id, quod vult: vel saltem sciat se habere media, quibus talem finem comparare valeat. Quia non potest intendere efficaciter, nisi id quod judicat sibi esse possibile, nec potest judicare, saltem prudenter et sine temeritate, sibi esse possibilem effectum, nisi præcognoscendo potestatem in se, vel in mediis, quæ ab ipso possint applicari.

6. Quod si intentio et voluntas prædestinantis, seu disponentis talis sit, ut quod absoluto decreto statuit et præfinit, omnino infallibiliter implendum sit, ita ut talem voluntatem frustrari, contradictionem implicet: necessarium omnino est, ut scientia, quam habere

supponitur de illa potestate et efficacia mediolorum ad talem finem, sit omnino infallibilis. Quia voluntas est cæca et ab intellectu ducitur: et ideo non posset intellectuale agens per voluntatem secure statuere de tali effectu, absolute efficiendo, vel tali fine consequendo, nisi per intellectum prius infallibili scientia judicasset, tali, vel tali modo illum finem, vel effectum comparari posse. Quod adeo verum est, ut etiam de his rebus, quas Deus per se ipsum efficit, non posset habere voluntatem absolutam illas efficiendi, nisi prius in se cognovisset potentiam sufficientem ad illas faciendas. In hac autem scientia includitur illa conditionata scientia, vel sunt omnino idem. Quid enim est præcognoscere talia media, esse talia, ut per illa possit infallibiliter obtineri talis finis, nisi cognoscere, quod si talia media ponantur, ille effectus seu finis per illa infallibiliter fiet: hæc autem est scientia conditionata, de qua agimus. Omnes ergo qui ponunt DEUM prædestinare homines ad gloriam, per absolutum decretum præfinitivum, ante præscientiam absolutam omnium futurorum meritorum, necesse est, ut præscientiam conditionatam supponant eorum actuum liberorum, seu mediolorum, per quæ talis gloria comparari potest et infallibiliter comparatur, si talia media et auxilia ad illum actum efficiendum præbeantur. Idemque cum proportione est, si prædestinatio ipsorum mediolorum constituatur per absolutam præfinitionem singulorum actuum liberorum, ante omnem scientiam visionis propter eandem rationem.

7. *Discrimen inter varios modos hujus præscientiæ.* — Est autem notabile discrimen inter sic opinantes, circa modum, quo DEUS movet voluntates hominis ad exequendum actum liberum quem DEUS ipse præfinit, ut homo illum faciat. Nam quidam aiunt, DEUM id facere per motionem quamdam, quæ intrinseca sua virtute habet vim physice prædeterminandi hominis voluntatem ad illum actum: ita ut, posita illa motione, impossibile sit, in sensu (ut aiunt) composito, voluntatem hominis non elicere actum illum, ad quem movetur. Unde evidenter sequitur, DEUM priusquam det illam motionem, vel quam statuat illam dare, præscire hanc conditionatam propositionem: *Si ego dederò tali voluntati talem motionem, faciet illum actum.* Et quia omnia media libera prædestinationis facit DEUS fieri ab homine efficaciter illum movendo per hujusmodi motionem, sit, ut priusquam hæc media præfinit, cognoscat illa esse futura in-

fallibiliter sub ea conditione, si ipsi det homini talem motionem, vel talia auxilia de se efficacia. At vero, qui non admittimus talem efficaciæ modum circa actum liberum (quia nec necessarius est, nec ille conservaret libertatem), sed solum in vocatione congrua efficaciam prævenientis auxilii constituimus: dicemus etiam, DEUM præcognoscere efficacitatem talis vocationis infallibiliter futuram, si detur, atque ita dari scientiam conditionatam de actu futuro per talem vocationem, si detur; quam scientiam etiam dicimus esse necessariam ad præfinitionem talis actus, atque adeo ad prædictum prædestinationis modum.

8. *Aliud discrimen.* — Hinc autem facile intelligi potest discrimen aliud inter has sententias, quoad modum talis scientiæ. Nam qui priori modo sentiunt, revera non ponunt illam scientiam de aliquo effectu contingente, ut sic, in se seipso, sed de effectu ut necessario in aliqua causa, a qua necessario dimanat, si causa ponatur, id est, in illo auxilio prævio de se efficaci et physice prædeterminante. Quia necessarium putant, illo posito, sequi actum, sicut sequi terminum actionis, posita actione. Quomodo autem hoc cohæreat cum vera libertate: et contingentia illiusmet effectus respectu suæ proximæ causæ, laborant quidam, ut explicent: an vero id assequantur, nunc non tractamus. Neque etiam an satis declarent, quomodo hi, qui tali motione carent, eamque in sua potestate non habent, libere careant actu, quem sine tali motione habere non possunt. Quod vero ad illam scientiam attinet, facillime illius rationem reddunt, supposito illo principio, quia est scientia mere naturalis et in virtute causæ naturaliter agentis et secum trahentis inferiorem causam, quam præmovet. Nos autem credimus illam esse scientiam de effectu contingente, ut contingens est, et vere liber, ideoque etiam positus omnibus causis et conditionibus prærequisitis, ut tales effectus sint, posse non fieri: et nihilominus Deum sua infinita virtute intelligendi præscire infallibiliter, quid futurum sit a tali causa, si ponatur cum talibus auxiliis vel conditionibus. In qua quidem re laboramus aliquantulum in explicando modo talis præscientiæ: illam tamen difficultatem superamus, tum ex infinitate divini luminis, tum ex veritate talis objecti in se spectati, tum maxime exemplo præscientiæ futurorum absolutorum, quæ fere eandem habet difficultatem. Ea vero difficultate superata facile libertatem actuum cum præfinitione et prædestinatione comparamus: modum que illum præscientiæ sufficien-